

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu JUDr. Jozefa Hargaša a sudkýň JUDr. Jaroslavy Fúrovej a JUDr. Jany Baricovej v právnej veci navrhovateliek: **1. E.**, bytom v M., **2. E.** bytom v M., **3. O.**, bytom v S., *zastúpenej M.*, bytom v M., proti odporcovi **Obvodnému pozemkovému úradu v Martine**, so sídlom v Martine, ul. P. Mudroňa 45, za účasti: 1. Slovenského pozemkového fondu Bratislava, regionálneho odboru M., a 2. B. a. s., so sídlom vo V., IČO: X., o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia odporcu č. ObPÚ-C-2006/00404-BL zo dňa 22. mája 2006, o odvolaní navrhovateľky 2. proti rozsudku Krajského súdu v Žiline č. k. 25Sp/15/2006-42 zo dňa 18. februára 2008, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky napadnutý rozsudok Krajského súdu v Žiline č. k. 25Sp/15/2006-42 zo dňa 18. februára 2008 **p o t v r d z u j e .**

Účastníkom náhradu trov odvolacieho konania nepriznáva.

O d ô v o d n e n i e

Napadnutým rozsudkom Krajský súd v Žiline potvrdil podľa § 250q ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „O.s.p.“) rozhodnutie odporcu

č. ObPÚ-C-2006/00404-BL zo dňa 22. mája 2006, ktorým zamietol návrh navrhovateľiek 1. až 3. (ďalej len „navrhovateľky“) na navrátenie vlastníctva k pozemku nachádzajúceho sa v katastrálnom území V. zapísaného v pozemkovoknižnej vložke č. X. ako parcela č. 2349, roľa, časť o výmere 160 m², vedeného v katastri nehnuteľností ako parcela č. 2511/4, a to v podiele 1/1, a rozhodol, že navrhovateľky nespĺňajú podmienky ustanovené v § 2 ods. 2 písm. c/ zákona č. 503/2003 Z. z. o navrátení vlastníctva k pozemkom a o zmene a doplnení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 180/1995 Z. z. o niektorých opatreniach na usporiadanie vlastníctva k pozemkom v znení neskorších predpisov (ďalej len „reštitučný zákon“) a že sa im nenavracia vlastníctvo k predmetnému pozemku a nepriznáva sa im ani právo na náhradu za tento pozemok. O trovách konania rozhodol krajský súd tak, že žiadnemu z účastníkov ich náhradu nepriznal.

V odôvodnení rozsudku krajský súd uviedol, že z vykonaného dokazovania mal preukázané, že pôvodnému vlastníkovi predmetného pozemku J. bolo v rozhodnom období odňaté vlastníctvo k tomuto pozemku vyvlastnením bez vyplatenia náhrady. Krajský súd z Osvedčenia o dedičstve vydaného notárkou JUDr. I. K. pod č. D 1092/96 založeného v spise správneho orgánu zistil, že jediným dedičom po J. bola jeho manželka A., rodená G. ktorá nadobudla celé jeho dedičstvo. Ďalej zistil, že navrhovateľky sú dcérami A. a J. bol ich nevlastný otec, ktorý ich od detstva vychovával, avšak k osvojeniu nedošlo. Konštatoval ďalej, že nakoľko bolo v konaní preukázané, že navrhovateľky sú síce deťmi A., avšak nie sú deťmi J., ktorý bol pôvodným vlastníkom predmetného pozemku, nie je možné im nárok ako oprávneným osobám podľa § 2 ods. 2 písm. c/ reštitučného zákona priznať a nespĺňajú ani podmienky oprávnenej osoby podľa ustanovení § 2 ods. 2 písm. a/, b/, d/, e/ reštitučného zákona. Krajský súd preto dospel k záveru, že preskúmané rozhodnutie odporcu je vecne správne, nakoľko navrhovateľky nespĺnili zákonnú podmienku, že sú oprávnenými osobami podľa § 2 ods. 2 reštitučného zákona. Náhradu trov konania s poukazom na § 142 ods. 1 OSP v spojení s § 246c OSP a s § 250l ods. 2 OSP nepriznal navrhovateľkám preto, lebo nemali v konaní úspech, a odporcovi a ostatným účastníkom z dôvodu, že trovy konania neuplatnili.

Proti tomuto rozsudku podala v zákonnej lehote odvolanie navrhovateľka 2. považujúc napadnutý rozsudok za obštrukciu súdu spochybňujúcu vlastnícke práva navrhovateľiek, ktorých podkladom je pod č. D 1092/96 Dnot 269/96 vydané Osvedčenie o dedičstve po neb. J. Zdôraznila, že pokiaľ by bol názor krajského súdu správny, nemohlo by prejsť vlastníctvo k ďalšej časti predmetnej parcely č. 2349 (ktorá nebola vyvlastnená) na navrhovateľku 2. na základe Osvedčenia o dedičstve vydanom notárom V. K. pod č. 21D/501/2006 Dnot 403/06 dňa 5. januára 2007 po neb. A., ktorého odpis pripojila k odvolaniu.

Ďalej poukázala na to, že predmetný pozemok bol J. (jej nevlastnému otcovi) vyvlastnený proti jeho vôli v prospech Stredoslovenských štrkopieskov a kameňolomov Žilina a až na pojednávaní sa dozvedela o tom, že jeho vlastníkom je ďalší podnikateľský subjekt. V odvolaní navrhovateľka 2. konštatovala, že krajský súd spochybnil, že navrhovateľky nie sú deťmi J., hoci ich od útleho malička po tom, čo ich matka prišla o manžela a ich vlastného otca v druhej svetovej vojne, vychovával, čo je síce pravdou, avšak oprávneným dedičom bola v zmysle dedičského osvedčenia ich matka A. a po nej následne jej deti. Navrhovateľka 2. vyjadrila presvedčenie, že uvedené skutočnosti vezme Najvyšší súd Slovenskej republiky pri svojom rozhodovaní do úvahy a neuprie navrhovateľkám ich vlastnícke práva. Zároveň odôvodnila podanie odvolania proti rozsudku iba jej osobou tým, že na základe spomínaného osvedčenia o dedičstve zo dňa 5. januára 2007 sa ostatní dedičia vzdali svojho dedičstva v jej prospech.

Odporca v písomnom vyjadrení k odvolaniu navrhol napadnutý rozsudok krajského súdu ako vecne správny potvrdiť. Považoval tvrdenie navrhovateľky 2. v odvolaní za neopodstatnené a zavádzajúce, nakoľko pôvodným vlastníkom nehnuteľnosti bol J., ktorý podľa dedičského rozhodnutia D 1092/96 zo dňa 30. júla 1997, zomrel ako bezdetný a ako jediná dedička zo zákona celý majetok zdedila jeho manželka A., ktorá by pripadala do úvahy ako oprávnená osoba podľa § 2 ods. 2 písm. c/ reštitučného zákona, avšak aj ona zomrela a reštitučný nárok si uplatnili jej deti z prvého manželstva (navrhovateľky), ktoré nemajú žiadny príbuzenský vzťah k pôvodnému vlastníkovi J., a preto nemôžu byť po ňom oprávnenými osobami. Konštatoval, že na základe uvedených skutočností mu nezostávalo nič iné ako návrh navrhovateľiek zamietnuť, s čím sa stotožnil aj krajský súd v napadnutom rozsudku.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací (§ 10 ods. 2 O.s.p.) prejednal vec v medziach odvolania podľa § 212 ods. 1 O.s.p. s použitím § 246c ods. 1 vety prvej O.s.p. na odvolacom pojednávaní nariadenom podľa § 250ja ods. 2 vety druhej O.s.p. a dospel k záveru, že odvolaniu navrhovateľky 2. nie je možné priznať úspech.

Z obsahu predloženého spisu vyplynulo, že navrhovateľky 1. až 3. uplatnili v zákonnej lehote na Obvodnom pozemkovom úrade v Martine právo na navrátenie vlastníctva k vyššie špecifikovanému pozemku, ktorý bol odňatý pôvodnému vlastníkovi J. spôsobom podľa § 3 ods. 1 písm. m/ reštitučného zákona. Listinnými dôkazmi ako aj nesporným tvrdením navrhovateľiek boli v správnom a aj súdnom konaní preukázané tieto skutočnosti: J. zomrel pred uplynutím zákonnej lehoty na uplatnenie reštitučného nároku (dňa X.). Celý jeho majetok zdedila ako jediná zákonná dedička jeho manželka A., ktorá

zomrela tiež pred uplynutím zákonnej lehoty na uplatnenie reštitučného nároku (dňa X.). A. bola matkou navrhovateliek 1. až 3., avšak J. nebol ich otcom.

Z odpisu Osvedčenia o dedičstve vydanom notárom Vladimírom Kostovčákom pod č. 21D/501/2006 Dnot 403/06 dňa 5. januára 2007 po neb. A. predloženého navrhovateľkou 2. spolu s odvolaním vyplynulo, že zákonní dedičia neb. A. uzavreli dohodu, podľa ktorej nadobudla dcéra poručiťky E. rod. T., teda navrhovateľka 2., predmet dedičstva – pozemok v katastrálnom území V. zapísaný v katastri nehnuteľností na LV č. X., parcelné č. 2349, orná pôda o výmere 2 775 m² v celosti.

V prejednávanej veci bolo potrebné vyriešiť otázku, či navrhovateľky ako dcéry manželky pôvodného vlastníka vyvlastnenej nehnuteľnosti, ktoré zároveň neboli dcérami pôvodného vlastníka, by mali byť oprávnenými osobami podľa reštitučného zákona, prípadne či by nimi mali byť v zmysle príslušných ustanovení Občianskeho zákonníka o dedení.

Podľa § 1 reštitučného zákona tento zákon upravuje navrátenie vlastníctva k pozemkom, ktoré nebolo vydané podľa osobitného predpisu. Vlastnícke právo sa vracia k pozemkom, ktoré tvoria

- a) poľnohospodársky pôdny fond alebo do neho patria,
- b) lesný pôdny fond.

Podľa § 2 ods. 1 reštitučného zákona právo na navrátenie vlastníctva k pozemku podľa tohto zákona môže uplatniť oprávnená osoba, ktorá je občanom Slovenskej republiky s trvalým pobytom na jej území a ktorej pozemok prešiel na štát alebo na inú právnickú osobu v období od 25. februára 1948 do 1. januára 1990 (ďalej len „rozhodujúce obdobie“) spôsobom uvedeným v ustanovení § 3.

Podľa ods. 2 citovaného ustanovenia ak osoba, ktorej vlastníctvo k pozemku prešlo v rozhodujúcom období do vlastníctva štátu alebo inej právnickej osoby v prípadoch uvedených v ustanovení § 3, zomrela pred uplynutím lehoty uvedenej v ustanovení § 5 alebo ak bola pred uplynutím tejto lehoty vyhlásená za mŕtvu, sú oprávnenými osobami štátni občania Slovenskej republiky, fyzické osoby v tomto poradí:

- a) dedič zo závetu, ktorý bol predložený v konaní o dedičstve, ktorý nadobudol celé dedičstvo,
- b) dedič zo závetu, ktorý nadobudol dedičstvo, ale len v miere zodpovedajúcej jeho dedičskému podielu; to neplatí, ak dedičovi podľa závetu pripadli len jednotlivé veci alebo práva; ak bol dedič závetom ustanovený len k určitej časti pozemku, na ktorú sa vzťahuje povinnosť vydania, je oprávnený len k tejto časti pozemku,

- c) **deti a manžel** osoby uvedenej v odseku 1, všetci rovným dielom; ak dieťa zomrelo pred uplynutím lehoty uvedenej v ustanovení § 5, sú na jeho mieste oprávnenými osobami jeho deti, a ak niektoré z nich zomrelo, jeho deti,
- d) rodičia osoby uvedenej v odseku 1,
- e) súrodenci osoby uvedenej v odseku 1, a ak niektorý z nich zomrel, sú na jeho mieste oprávnenými osobami jeho deti.

S ohľadom na vymedzenie rozhodujúceho obdobia (25. februára 1948 až 1. januára 1990) zákonodarca pri vymedzovaní okruhu oprávnených osôb priznáva postavenie oprávnených osôb nielen pôvodnému vlastníkovi, ale i právnym nástupcom pôvodného vlastníka.

Pre prípad, že pôvodný vlastník, ktorý sám spĺňal (a to nielen v okamihu straty vlastníctva, ale i v dobe svojho úmrtia alebo prehlásenia za mŕtveho) všetky zákonom vymedzené znaky, zomrel alebo bol vyhlásený za mŕtveho pred uplynutím lehoty stanovenej zákonom v § 5 reštitučného zákona na uplatnenie reštitučných nárokov, ustanovuje § 2 ods. 2 tohto zákona, že oprávnenými osobami sú ďalšie fyzické osoby, pokiaľ i ony sú štátnymi občanmi Slovenskej republiky. Tieto tzv. ďalšie oprávnené osoby zákon rozdelil do piatich skupín (písm. a/ až e/) a súčasne stanovil ich záväznú poradie pre prípadnú postupnosť tak, že postupne sa stávajú ďalšími oprávnenými osobami.

Odvolací súd vychádzajúc z dokladov založených v predložennom spise konštatuje, že oprávnenou osobou, ktorá mohla prichádzať v prejednávacom prípade do úvahy v zmysle § 2 ods. 1 reštitučného zákona, by bol pôvodný vlastník predmetného pozemku J. Vzhľadom k tomu, že tento pôvodný vlastník pred uplynutím lehoty uvedenej v ustanovení § 5 reštitučného zákona zomrel, mohli by prichádzať do úvahy ako oprávnené osoby v tomto poradí ďalšie oprávnené osoby – jeho dedičia zo závetu (písm. a/, b/), jeho deti a manželka, prípadne deti týchto detí alebo ich deti (písm. c/), jeho rodičia (písm. d/) a v poslednom rade jeho súrodenci (písm. e/).

Nakoľko bolo preukázané, že manželka oprávnenej osoby ako ďalšia oprávnená osoba podľa § 2 ods. 2 písm. c/ reštitučného zákona zomrela v roku 1992 (t. j. tiež pred uplynutím lehoty uvedenej v ustanovení § 5 reštitučného zákona), boli by v zmysle toho istého ustanovenia tzv. ďalšími oprávnenými osobami aj deti pôvodnej oprávnenej osoby. V prejednávacom prípade bolo nesporné, že navrhovateľky nie sú deťmi oprávnenej osoby J.

Aj podľa názoru odvolacieho súdu zo žiadneho ustanovenia zákona nevyplýva, že oprávnenými osobami môžu byť právni nástupcovia tzv. ďalších oprávnených osôb uvedených v § 2 ods. 2 reštitučného zákona. Okruh oprávnených osôb v uvedenom ustanovení nemožno teda rozšíriť i na ich

právnych nástupcov. Deti alebo jej manželky pôvodného vlastníka, ktoré nepochádzali z ich spoločného manželstva, nemôžu byť považované za deti oprávnenej osoby J. v zmysle § 2 ods. 2 písm. i/ reštitučného zákona, pokiaľ on nebol ich zákonným otcom, a preto nespádajú do okruhu oprávnených osôb uvedených v § 2 ods. 2 reštitučného zákona.

Je potrebné konštatovať, že vzťah Občianskeho zákonníka k reštitučným zákonom, ktorým je i zákon č. 503/2003 Z. z., je vzťahom všeobecného predpisu k osobitným predpisom. Platí zásada, že všeobecný občianskoprávny predpis, t. j. Občiansky zákonník, sa na osobitne upravené občianskoprávne vzťahy použije iba vtedy, pokiaľ z obsahu osobitných predpisov nevyplýva vlastná právna úprava (lex specialis derogat legi generali). S ohľadom na skutočnosť, že na prejednávany prípad sa vzťahujúce ustanovenie § 2 reštitučného zákona obsahuje špeciálnu úpravu okruhu oprávnených osôb, ktoré si podľa tohto zákona môžu uplatniť právo na navrátenie vlastníctva k pozemku, bolo potrebné prednostne aplikovať túto špeciálnu úpravu. Krajský súd preto správne posúdil vec po právnej stránke, keď aplikoval ustanovenie § 2 reštitučného zákona vo vzťahu k posúdeniu aktívnej legitimácie navrhovateľiek na uplatnenie reštitučného nároku.

Odvolačný súd preto nepovažuje argumentáciu navrhovateľky 2., že je oprávnenou osobou po svojej matke, ktorá nesporne spadá pod okruh oprávnených osôb, keďže ako oprávnená dedička po nej nadobudla zvyšnú časť predmetného pozemku, za právne relevantnú.

Krajský súd správne vec právne posúdil, keď rovnako ako odporca neuznal navrhovateľkám, ktoré neboli deťmi pôvodného vlastníka žiadanej nehnuteľnosti, postavenie oprávnenej osoby podľa § 2 ods. 2 písm. c/ reštitučného zákona, a tým ani vecnú legitimáciu na uplatnenie nároku podľa § 5 ods. 1 tohto zákona.

Z vyššie uvedených dôvodov považoval Najvyšší súd Slovenskej republiky námietky navrhovateľky 2. v odvolaní za nedôvodné a teda také, ktoré nemohli ovplyvniť posúdenie danej veci. Preto napadnutý rozsudok krajského súdu ako vecne správny potvrdil (§ 219 ods. 1, 2 O.s.p.).

O trovách odvolacieho konania rozhodol odvolací súd podľa § 250k ods. 1 O.s.p. v spojení s § 224 ods. 1 O.s.p. a v nadväznosti na § 250l ods. 1 O.s.p. a § 246c ods. 1 vetu prvú O.s.p. tak, že účastníkom ich náhradu nepriznal. Navrhovateľke 2. z dôvodu, že nemala v konaní úspech, a odporcovi a ďalším účastníkom preto, že im žiadne trovy konania nevznikli.

P o u ě n i e: Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok

V Bratislave dňa 11. marca 2009

**JUDr. Jozef Hargaš, v. r.
predseda senátu**

Za správnosť vyhotovenia:
Peter Szimeth